

REUTER CAMILLO

Újabb adat Tinódi Lantos Sebestyén életéhez

Baranya falvainak népe megyénk történetének számos adatát őrizte meg. A lakosok elbeszélései, amelyek földjükről szólnak, bizonyítják, hogy földművelő népünk milyen sokat őrzött meg az elmúlt időkből. Szászvár — a régi Szász — idős lakosai mai napig regélnek Recsef török vezérről, aki a török uralom idején folyt nagyobb harcokban ott esett el „városuk” határában, a mai napig „Recsef horgos”-nak nevezett úton.

Az elnevezés részleteit kutatva a múltba kell tekintenünk. 1526-ban Mohács mezején elbukott a magyar sereg. Az ország déli területe — s így megyénk is — a török csapatok szabad vadászterületévé vált. Ellenállásra talán csak egy-egy fallal körülvett város, vagy uradalom központját alkotó vár lakói gondolhattak.

Utunkra — amely a múltba visz — vezetőül nem lelünk alkalmasabb egyént, mint Tinódi Lantos Sebestyént, megyénk szülöttjét, aki krónikás hűséggel énekelte meg korának harcait, az ország sok baját, a vitézek apró örömeit. Életét egy cél töltötte be: harcot hirdetni az idegen megszállók, elnyomók ellen, küzdeni Magyarország függetlenségéért. Járt a az országot, ment végházról végházra, buzdításával igyekezett fokozni a küzdők erejét, s reményt önteni a csüggedőkbe.

Török Bálint, Perényi és Majláth fogságbaeséséről szóló énekét a lantos deák Baranyában fejezte be 1542-ben. Ekkor ugyanis már új pártfogója, Verbőczy Imre — akkor Döbrököz ura — udvarában élt, aki igyekezett a mohácsi Kászim bégnek, a későbbi pécsi, majd budai basának minél több kárt okozni. Erre alkalmasak voltak a kisebb-nagyobb vagdalkozások, viadalkok.

Ilyen magyar-török viadal zajlott le 1542. március 25-én a mai Egyházaskozár mezején, nem messze Szászvártól. Ennek történetét Tinódi a „Verbőczy Imrénnek Kászon hadával kozári mezőn viadalja” című énekében mondja el.

Versében az előzményeket így írja le:

„Ha jó kedve juta vitéz Kászon bégnek,
Ajándékot ada bajvívó hőseknek,
Bárson subát, ezör oszporát ada a Recsefnek;
Hatvan forint érő szablyát ada ez vitéznek.”

Majd így folytatja:

„Igen száguldának, ők sokat rablánek,
Az szegin községben sokat fogdosának,
Kozári mezőre mikoron jutának,
Ott ők megszállának, nagy vígan valának.”

Verbőczy Imre sem volt azonban rest, s jó vitézeivel rácsapott a magyart fojtogató törökre. Ezt az eseményt lantosunk így verselte meg:

„Kétszáz huszonöt lóval és kétszáz gyaloggal
Szásznak városában beszálla hadával,
Szömbe nem leheté az pécsi urakval,
Mellé nem jövék mert az ő hadokval.”

Verbőczy Imre ugyanis a pécsiek segítségét várta, ez a segítség azonban elmaradt. Már éppen el akart vonulni, amikor hírhezó jelentette a törökök fosztogatását a kozári mezőn. Gyors elhatározással rendezte seregét, és rátört a törökre. A huszárok rohamát a török felfogni nem tudta. Verbőczy kopjája a viadalban eltört, s szablys párviadalra kelt egy törökkel, akinek vágását alig tudta elkerülni. A török kardja Verbőczy fekete paripájának torkát vágta el. A ló lebukott, s maga alá temette gazdáját, akinek vitézei siettek segítségére, és levágták a török fejét, amikor az éppen Verbőczyt akarta lefejezni.

Egy „jámbor szolgája” — mint az ének mondja — ekkor átadta lovát gazdájának, aki sikeresen fejezte be a harcot.

Tinódi Lantos Sebestyén szerint a harc „Bódog asszon napján böjtben esett vala”, azaz 1542. március 25-én.

Az egykori tudósítás utolsó versszaka mást is elárul a szerzőről és a viadal idejéről:

„Nevét jelöntötte versnek kezdésébe,
Verbőczy Imrőhöz való szerelmébe,
Vijadal volt negyven és két esztendőben,
Ezt szörzötte negyvenhárom esztendőben.”

A versszakok kezdőbetűiből a *Tinódi Sebestyén deják Dáróvárában szörzötén szöveg* olvasható ki.

E véres harc emlékét megőrizték számunkra a régi szásziak leszármazottai, akiknek ősei végigélték a viadalt, s várták annak kedvező kimenetelét. Recsef vitéz emlékét pedig a mai napig hirdeti Szászvár határában a „Recsef horgos” név, s nincs okunk kételkedni abban a hagyományban, hogy menekülése közben Verbőczy Imre lovasai itt vágták le a török Recsefet.

A szászváriaktól megőrzött hagyomány nyomán kibontakozott történet újabb adat megyénk törökkori történetéhez, de újabb adat Tinódi Lantos Sebestyén életéhez, baranyai kapcsolataihoz is.

Szilády Áron nyomán többen a versfőkben szereplő Dáróvárában a szlavóniai Daruvárt vélték fölfedezni, s azt állították, hogy Tinódi kitért a Baranya—Tolna területén folyó török csatározások elől, hogy nyugodtabb vidéken dolgozhasson.

Deákunkat azonban nem ilyen fából faragták. A harcosok buzdítása volt éltető eleme! Németh Béla — megyénk helytörténetének neves kutatója — már rámutatott arra, s nyomán Dézsi Lajos is elfogadta, hogy a Dáróvár néven a Baranya megyei, és a dárói Majos család ősi fészket, Dáróvárat kell érteni, amelynek maradványai Jágónak községtől északra a mai dárói szőlőhegyen porladnak. Ide húzódik tehát az Egyházaskozártól nem messze, Dombóvárhoz meg igen közel fekvő váracskába lantosunk, és lehet, hogy személyes élményei alapján írta meg a viadalt.

*

A gyűjtött hagyományból igen hasznos tanulságot meríthetünk: a nép által őrzött történetek, mondák, hagyományok nagy értéket képviselnek. Töredékekből, mozaikokból gyakran eleven képet állíthatunk össze megyénk történetének egy-egy részéből. Nagyon hasznos lenne, s a szülőföld nemes szeretetére nevelne, ha pedagógusaink Egyházaskozáron, Szászvároton, de még Jágónakon is a harc évfordulóján évente megemlékeznének Tinódi Lantos Sebestyénről, Verbőczy Imréről és a török Recsefőről, arról a harcról, amely országosan kicsi ugyan, de említett falvaink életében mégis nagy jelentőségű volt.